

BİR LİTERATÜR VE COĞRAFYA KARMAŞASI: KAFKASYA ALBANYASI VE ARNAVUTLUK A COMPLEX OF LITERATURE AND GEOGRAPHY: ALBANIA AND ALBANIA

Bekir Yüksel HOŞ

Trakya Üniversitesi, Balkan Araştırma Enstitüsü

yukselhos@trakya.edu.tr

ORCID No: 0000-0000-0000-0000

ÖZ

Geliş Tarihi:

31.05.2022

Kabul Tarihi:

28.06.2022

Yayın Tarihi:

30.06.2022

Anahtar Kelimeler

Arnavutluk,
Kafkasya Albanyası,
Alban,
Kafkasya,
Udinler,
Shqiptar

Keywords

Albania,
Caucasian Albania,
Caucasia,
Udis,
Shqiptar.

Balkanlardaki şoven etnik milliyetçiliğin temelinde her ulusun kendisini bölgenin en eski halkı olarak konumlandırırken, yakınındaki ulusu ya düşmanlarla işbirliği yapmış ve din değiştirmiş hainler ya da sahaya sonradan gelmiş olan ve toprak üzerinde hiçbir egemenlik hakkına sahip olmaması gereken milletler olarak gören bir anlayış hâkimdir. Buna göre Sırp tezlerince yaygın şekilde dile getirilmiş olan şey, Arnavutların kökenini doğuya bağlamaktır. Burada Kafkasya Albanyası'nı Arnavutlarla irtibatlandırma çabası belirir. Oysa Kafkasya Albanya'sı gerek dil ve gerekse etnik bazda Arnavutların yaşadığı bir yer değildir. Bu saha, günümüzdeki Udi milletinin anavatanı olan bir saha idi. Buraya yönelik adlandırmada Latince tabanlı ALBA kelimesi kaynaklı global benzerlik, gerek Arnavutların vatanı Shqiperia için olsun, gerekse geçmişteki Udi'lerin vatanı için olsun aynı kelimenin kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu durum aslında bu tezi işleyen kişilerin bakışlarındaki dilsel fakirlik ve genelleyici bir bakıştan farklı değildir. Çalışmada bu iki milletin yaşadığı yerlerin neden aynı adla adlandırıldığı açıklanacak ve bunun gerçek dışılığı ortaya konacaktır.

ABSTRACT

On the basis of chauvinistic ethnic nationalism in the Balkans, while each nation positions itself as the earliest people in the region, the perception that sees the neighboring nation either as traitors who have cooperated with the enemies and converted, or as nations that have come to the field afterwards and should not have any sovereignty over the land prevails. Accordingly, what is widely expressed by Serbian theses is to link the origin of Albanians to the east. Here, an effort to associate Caucasian Albania with Albanians appears. However, Caucasian Albania is not a place where Albanians live in terms of language and ethnicity. This area was the homeland of the today's Udi nation. The global similarity in the naming of here, originating from the Latin-based word, ALBA, is due to the use of the same word, both for Shqiperia, the homeland of Albanians, and for the homeland of the Udis in the past. The situation in question is in fact not different from the linguistic poverty and a generalizing view in the eyes of the people who work on this thesis. In the study, why the places where these two nations live are called by the same name will be explained and the unreality of this will be revealed.

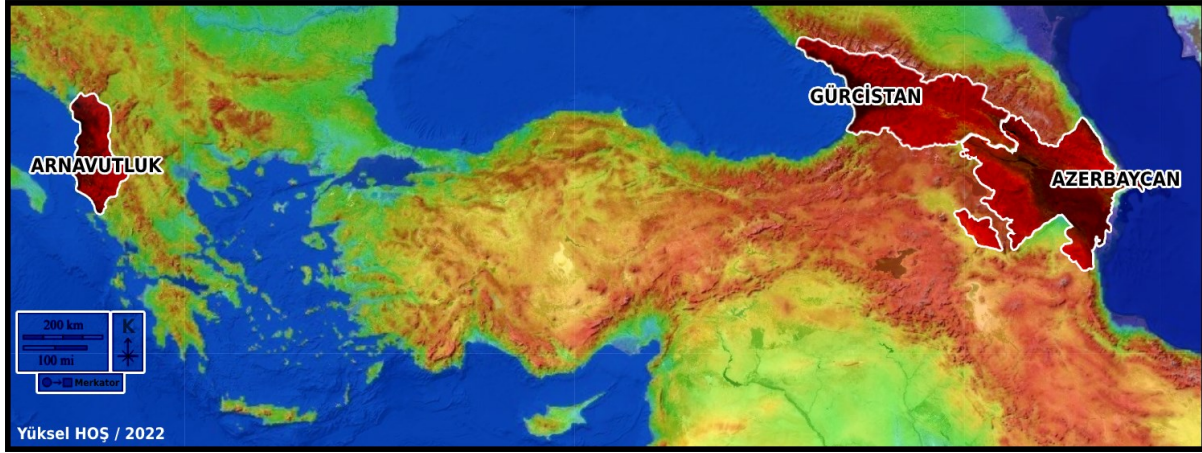
DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1123634>

Atıf/Cite as: Hoş, B.Y. (2022). Bir Literatür ve Coğrafya Karmaşası; Kafkasya Albanyası ve Arnavutluk. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(2), 909-919.

Giriş

Dünyada farklı bölgelerde birbirine ismen benzeyen topluluklar olduğu gibi farklı ülkelerin de isimleri birbirine benzeyebilmektedir. Nijer ve Nijerya ile Avusturya ve Avustralya bunlardan ilk akla gelenleridir. Sıklıkla karıştırılan bu ülkelere ek olarak tarihte hüküm sürmüş olan ancak günümüzde yaşamayan bir ülke ile günümüzde var olan bir devlet de karıştırılabilmektedir. Bu konuda maksatlı ve tarihi toponiminin politik amaçlarla bükülmesi örneğinde karıştırılan başlıca devlet, Arnavutluk'tur. Ülkenin uluslararası alanda bilinen adının "Albania" olması sebebi ile tarihte Güney Kafkasya'da kurulmuş "Albania" devleti arasında oldukça makul görünen bir bağ kurulur oysa bu bağ bilimsel temele oturmaz ve makul değildir. Adını "Zenci" kelimesinden alan Nijer ve Nijerya'nın halkının kendisine Zenci demediği ve bu ülkelerin isimlerinin eksentrik (dış merkezli) bir bakış açısıyla konmuş olmasına benzeyen bir fenomen, makaleye konu olan durum için de söz konusudur ve doğal olarak bir ülkenin halkını bağlamaz. Buna çalışmanın dil bilimsel analiz kısmında değinilecektir. Çalışmanın geri kalanında Kafkasya'daki "Albania" için Türkçe karakterle Albanya denilecek ve bunun Arnavutluk'tan ayrı bir bölge olduğuna dair açıklamalarda "Albanya" vurgusu kullanılacaktır.

Albanya ile ilgili çalışmalarda göze çarpan ilk olgu, tarihe karışmış olan bu devletin haritasının çok çeşitli şekillerde olduğu ve farklı zamanlarda farklı bölgeleri kapladığıdır. Kimi haritaların özensiz yapılmış olması yanında kimilerinin de ülkeyi neredeyse sadece Azerbaycan'ı kapsar şekilde göstermesi gibi harita üzerinden tarih manipülasyonları tamamen ayrı birer konudur. Bir devletin tarihin farklı dönemlerinde kapladığı alanın değişmesi doğaldır. Bu da tarihi coğrafya ile ilgilenenlerin tarihe karışmış bir devletin sınırlarını gösterecekleri zaman hangi dönemdeki sınırları gösterecekleri sorununu doğurur. Bu çalışmanın kapsamını ve amacını aşacak ve konuyu gereğinden fazla uzatacak bu tür bir başlık altında meseleyi karmaşık hale getirmemek için çalışmada söz konusu olan Arnavutluk ülkesi ile Kafkasya Albanyası'nın tarihte kapladığı alanı göstermek gerekmektedir. Bu yeri bugün aralarında paylaşan en önemli iki ülke olan Azerbaycan ve Gürcistan devletlerinin yeri ve konumu, aşağıdaki haritada belirtilmiştir.

Harita 1: Arnavutluk ve Kafkasya Albanyası'nın Yerindeki Devletler

Yukarıdaki haritada görüleceği üzere birbirinden yaklaşık 2.500 km uzaklıkta iki ayrı bölge söz konusudur. Sadece aradaki Anadolu Yarımadasının Azerbaycan sınırına dek doğu batı uzunluğu 1.800 km'dir. Dünyanın herhangi bir yerinde bir başka yerine giden bir toplum, aradaki coğrafi mesafeyi bir iz bırakmadan nadiren kat eder. Bu ise genellikle sürgün gibi sebeplerle gerçekleşir. Örneğin Kırım Tatarlarının, Ahıska Türklerinin ve Çeçenlerin Stalin döneminde trenlerle Orta Asya'ya sürülmeleri, modern dönem imkânları ile ve demiryolu gibi kitlesel taşınmaya olanak sunan bir vasıtanın kolaylaştırıcı etkisiyle gerçekleşmiştir. Ancak insan toplulukları bir coğrafyadan diğerine kendi iradeleri dâhilinde göç ederlerken ve hele kitlesel bir göçe katılıyor iseler seneler süren bir yolculuğu göze alarak bu tür bir mobilizasyona girerler. Bu hareket içerisinde bireyler hastalanır, ölür, kimi yerde kimi toplulukları yurt tutmaya karar verir, kimi yerde savaşlar olur ve bu savaşlara dair tarihe kayıt düşülür. Bir millet bu kaydı düşmese dahi çevredeki milletlerin yazılı tarihlerinden birisi bu kaydı en basitinden bir kil tablete ya da taşa bile olsa kazıyabilir ve aktarabilir. Kafkasya'dan Balkanlara doğru giden bir kavmin ne ortadaki bu 2.500 km'lik hatta ne de Balkanlarda iz bırakmaması kabul edilebilir bir şey değildir. Öyleyse geriye tek seçenek kalmaktadır. Bu iki bölgenin halkının birbirleri ile hiçbir alakalarının olmadığı ve sürekli olarak maksatlı ya da bilinçsizce karıştırıldığı. Bu çalışmada da vurgulanan ana fikir budur.

Araştırma Modeli

Çalışmada yerli ve yabancı literatür taranmış, Arnavutluk (Albania) ile Kafkasya Albanyası kelimelerinin birbirine farklı bölgelerde karıştırılmasına etki eden dilbilimsel veriler ve örnekler bulgular incelenmiştir. Araştırma bölgelerinden batıdaki Arnavutluk literatüründe özellikle Arnavutça dilinde yapılan incelemelerde bu ülkenin ve halkının kökenine dair Kafkasya'yı referans gösteren hiçbir bilgi bulunamamış ve Arnavut tarihçilerin kendi kökenlerini buraya dayandırdığına yönelik tezleri olmamasına ek olarak uluslararası saygın kaynakların da hiçbirisi bu iki coğrafya parçası arasında bir alaka kurmamıştır. Araştırma konusu olan Kafkasya Albanyası'nın tarihte kapladığı yeri gösteren 37 ayrı harita CBS sistemleri ile günümüzde kapladığı alanla eşleştirilmiş ve bu ülkenin büyük ölçüde Azerbaycan ile Gürcistan ülkelerinin üzerinde yer aldığı görülmüştür. Konuyla alakalı Rus ve özellikle Sovyet dönemine ait çalışmalarda da Arnavutluk ile arada hiçbir ilişki kuran bilim insanı olmadığı görülmüştür.

Evren ve Örneklem

Araştırmada Tarih, Arkeoloji, Antropoloji, Prehistorya, Coğrafya, Dil bilimi, Etnografya gibi geniş bir bilim disiplini evreni içerisinde özellikle Tarihi Coğrafyanın ihtiyaç duyacağı bilgilere dair örnekler ele alınmıştır. Toponiminin özüne, yer isimlerinin kökenine dair dilbilimi kaynaklı bilgiler ayrıca dikkate alınıp bunların fiziki ve beşerî coğrafya ile ilintisi üzerinde durulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmadaki veri toplama araçları internet, uzaktan erişim sunan kütüphaneler, yerli arşivler, kütüphanelerdir. Araştırmada tarihi ve coğrafi dokümanlar, Latince üzerine dokümanlar, etnografya, yazılı tarih, Bizans ve roma tarihi kaynaklarına yönelik ikincil eserlere ulaşılmış ve internet kaynaklarında özellikle yanlış bilgileri tekrarlayan kaynakların örneklemeleri de çalışmada ayrıca çalışmanın gerekliliğini gösterecek şekilde vurgulanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması esnasında farklı disiplinlerden faydalanılarak genelde Arnavutluk literatüründe Arnavutluk ve Kafkasya Albanyası arasında bir bağın arandığı bilgiler taranmıştır. Bu tür bir çalışma bulunamamıştır. Ardından bölgeye dair en yoğun araştırmaların yer aldığı Sovyet (Rus) kaynakları taranmış ve özellikle Sovyet dönemindeki ansiklopedilerde ve ayrıca Bakü Üniversitesinin arşivlerinde Albanya'ya dair eserlerde Arnavutluk ile arada bir bağ aranmıştır. Bu şekilde çapraz bir ilintinin kurulması ile araştırma verilerinin birbirini desteklemesi hedeflenmiştir. Bu tür bir desteğin olması halinde araştırmaya konu olan mesele daha araştırmadan kapatılacaktı. Ancak bu alaka hiç olmadığı gibi verilerin gerek internet ve gerekse bilimsel ortamda meydana getirdiği bilinmezlik ve bilgi kirliliği farklı disiplinlerin, özellikle dil biliminin yardımı ile sonuç verecek bir kesinlikte analiz edilmiştir.

Bulgular

Günümüzde Azerbaycan'ın bulunduğu topraklarla örtüşen ve bir kısmı da Dağıstan, Ermenistan ile Gürcistan'a taşan "Albanya" artık yaşamamaktadır. Devletini kaybeden toplumlar eğer bir doğal afet ya da soykırımla tamamen ortadan kaldırılmamışlarsa, fiziki ortadan kalkmaz, zaman içerisinde dillerini ve kültürlerini kaybederek bir diğer devletin tebaasını oluştururlar. Ne var ki bu toplumlar dağlık ya da ada bölgelerde yaşıyorlarsa coğrafi şartların kendilerini izole etmesinden dolayı dil ve kültürlerini bir müddet daha yaşatabilir ve sahada nüvelerini bırakabilirler. Buna örnek olarak günümüzde Pakistan'da yaşayan ve sıklıkla sarışın veya renkli gözlü bireylerle araştırmacılara konu olmuş "Kalash" halkı örnek verilebilir. Yapılan araştırmalar ve varsayımlarda bu halkın Büyük İskender'in doğuya doğru yaptığı fetihlerde ordusuyla birlikte gelen Avrupa halklarından olabileceği öne sürülmüştür. Yaşadıkları bölgenin fazlaca dağlık olması ile kültürleri ve fenotip özellikleri büyük ölçüde korunmuştur.

Bu şekilde dağlık bölgelerde olmasına rağmen siyasi varlığını büyük ölçüde kaybetmiş olan Kafkasya Albanyası olarak da bilinen ülke, Arnavutluk ile tamamen farklı bir halk ve kültüre sahiptir ve birbiriyle hiçbir zaman alakaları olmamıştır.

Tarihi süreçte ise Albanya'nın halkı günümüze siyasi olarak gelememiş, kültürel olarak büyük ölçüde ortadan kalkmış bir halktır. Albanya devletinin M.Ö. 4.-3. yüzyıllarda kurulduğu varsayılır. Bu devlet, Kuzeyde Kafkasya dağları, doğuda Hazar Denizi, batıda İberiya, güneybatıda Ermenistan, güneyde Atropatena ile sınır komşusuydu.

Nitekim eskiçağ Albanya toprakları bugünkü Azerbaycan Cumhuriyeti'nin tamamı, Ermenistan Cumhuriyeti'nin büyük bir bölümü ve Gürcistan'da Alazan ve İori nehirlerinin vadilerini kapsıyordu. Eskiçağ bilgilerini içeren kaynaklara göre, Albanya'da 26 aşiret bulunuyordu. Alban aşireti, Kuzey Azerbaycan'da en büyük aşiretlerden biriydi. İşte bu yüzden tüm ülkeyi Albanya olarak isimlendirmeye başlamışlardı. Eskiçağlarda Albanya, yabancı işgalcilere karşı kararlılıkla savaş vermiş ve bağımsızlığını sürdürmeyi başarmıştı. Aynı dönemde Albanya toprakları Aras nehrinden Kunakert Kalesi'ne (Kazah-Borçalı bölgesi) kadar uzanıyordu.

Antik çağda Albanya'dan ilk kez Gaugamela savaşında (MÖ 331), Medi satrapı Atropates komutasındaki Medler, Kadusiler ve Sakalardan oluşan bir birlik olarak bahsedilmektedir. Albanlar, Med İmparatorluğuna aitti ve son birkaç on yılda, kazılar, palmet tasarımlı sütunların kaideleri ve silindir mühürler de dahil olmak üzere, Ahameniş etkisinin çeşitli belirtilerini ortaya çıkardı. Bu, Arnavutluk ile Alban halk arasındaki en önemli arkeolojik farklılıktır. Zira Arnavutluk topraklarında yapılan hiçbir kazıda benzer silindir mühürler ve sütun kaideleri ortaya çıkarılmamıştır.

314 yılında ise Alban Hükümdarı Urnayr Hıristiyanlığı kabul etmiş ve Albanya'nın resmi dini yapmıştır. Sonraki dönemde Albania MS. 252 yılından 636 yıllarına dek Sasani İmparatorluğu süzerenliği altında yaşamıştır. 705 yılında Arap işgalleri üzerine Albanya'nın varlığı son bulmuştur. Başkenti Kabala (Gebele) ve Berde kentleri olmuştur. "Alban olduğu iddia edilen tarihçi Movses Kalankatuacı belirttiği üzere, M.S.1.yüzyılda Albanya'yı, Hükümdar Arran yönetiyordu ve onun lakabına (alu) ithafen devletin adı Aghvank idi". Bu bilgi, 1761 yılındaki bir alıntıya dayanır ve bu alıntının da alıntı yaptığı kaynağın da belirsizliği ve tercüme hatalarının olabileceği, Kafkasya Albanlarının Tarihi adlı kitabın giriş kısmında da belirtilmiştir.

Bu alanda birçok bilgi, Movses Kalankatuacı adlı kişiye atfedilir. Bu kişinin adını taşıyan en eski belge, 1761'de Lunkianos tarafından derlenmiştir. Bazı araştırmacılar, Movses'in (kendisinin de bahsettiği gibi) Dasxuran adlı yerleşmeden olduğunu söylemişlerse de böyle bir köy tarihte geçmez. Bu sebepten Movses Kalankatuacı'nın adı hem Ermenice Movsenk şeklinde söylenirken soyadı da Dasxurançi, Kalankatuacı, Kalankatuk, Kagankaytuk şeklinde de yazılmıştır. Kalankatlı Moses olarak da Türkçede ifade bulan kişinin "Alban Tarihi" adlı eseri ayrıca Türkçe dilinde yayınlanmıştır. Movses Kalankatuacı'nın kendisini adlandırması ya da literatürde kendinden bahseden 20 kadar farklı yazılış bulunmaktaysa da bunlar arasında kişinin gerçek adı "Dasxurançi", en kesin olanıdır. Bu kişi tarafında yazılmış olan ve bu konudaki en muteber eserlerden birisi olan The History of Caucasian Albanians (1961) adlı orijinalden çeviri kitabın hiçbir yerinde Albanya'nın bir Ermeni devleti olduğuna yönelik kesin bir bilgi yoktur. Ne var ki belli bir toprak üzerinde kadimlik devşirme maksatlı çokça tez, Ermenilerce dile getirilmiş, bu eski devletin adı, kimi tatlı isimlerine bile benzetilerek Ermenice olduğu vurgulanarak buradan bir sonuç çıkarımına gidilmek gibi milli tezlere kapı aralanmak istenmiştir.

Ortaçağdaki Arap coğrafyacıları, Albanya için "Arranya" adını kullanır ve Arranya dilinin (günümüz Azerbaycan'ındaki) Berde şehrinde mahallesinde konuşulmakta olduğundan bahseder, ancak şimdi sadece Udi'lerin(veya Udın) yaşadığı iki köy, Alban dil geleneğinin doğrudan devamı olarak kabul edilmektedir.

Kafkasya Albanyası'nın nerede bulunduğu dair en muteber kaynak yine Movses Dasxurançi'den 1961 yılında tercüme edilmiş olan aynı kaynaktır. Bu kitaptaki şu ifadede, bölgenin günümüzdeki Arnavutluk devletini kastetmediği açıktır. "Kafkasya'nın yükselen dağları arasında yer alan Albanya toprağı, birçok doğal avantajı ile adil ve çekicidir. Büyük Kura nehri, büyük küçük balıkları taşıyarak kendisini Hazar Denizi'ne akıtır. Düzluklerde çok ekmek ve şarap, neft ve tuz bulunur, ipek, pamuk ve dağlarda sayısız zeytin ağacı, Altın, gümüş, bakır ve aşı boyası bulunur. Vahşi hayvanlara gelince, orada aslan, leopar, panter ve vahşi eşek ve aralarında birçok kuş, kartal, şahin vardır. Ve harika bir Başkent olarak Partav vardır. (Günümüzde Azerbaycan'daki Berde şehridir).

Harita 2: 5 ve 8. Yüzyıllar Arasında Kafkasya Albanyası, Bakü, 2012, s. 64¹

Albania adındaki bir diğer devlet “Arnavutluk” ile sıklıkla karıştırılan ve bazı kimselerce günümüz Arnavutlarının atalarının geldiği memleket olarak yanlış anlaşma ve yanlış aktarımlara sebep olan ve kasıtlı olarak bu şekilde çarpıtılan bu bölge, geçmişte de gerçek manada Albania değildi ve üzerinde yaşayanlar da kendilerine Alban demiyorlardı. Bu kavim, Kuzey Kafkasya Nakh-Dagestani dil grubundan Aghwan dilini konuşan bir toplumdur. Eski Udin dili ya da Aluan dili de denir ve günümüzde bu dil yok olmuştur ve dile en yakın diyalekti konuşan toplum olan Udinle , tarihi Aghwan toplumunun son kalıntısı kabul edilir. Ne var ki bu toplumun neredeyse aynı isimde yaşayan üyeleri hemen hemen aynı bölgede Günümüzde Azerbaycan ve Gürcistan’da yaşayan Udin halkıdır ve kendilerini Albanların ardılı kabul etmektedir. Kafkas Albanyası devleti, Azerbaycan devletinin sınırları da dâhil olmak üzere, Güney Kafkasya topraklarında MÖ. IV - MS. VIII. yüzyılda var olan, aynı zamanda Azerbaycan tarihinin bir parçası olarak kabul edilen bir devlettir. Günümüzde Alban dinî ve kültürel mirasını sürdüren Udi (ya da Udin) halkı halen Azerbaycan devletinin azınlık halkı olarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Udin dili ise etno-linguistik açıdan Arnavutça ile değil, Lezgi dili ile akrabadır.

Alba, latince bir kelime “Beyaz, Ak” manasındadır. Vücuttaki pigment eksikliği kaynaklı “Albinizm” ve buna maruz bireylerdeki “Albino” genetik durumu da bu kelimeden kaynaklanmaktadır. Birinde kireçtaşı coğrafyanın meydana getirdiği “Beyaz dağlık alanlar” ve diğerinde ise karla kaplı alanların meydana getirdiği “Beyaz dağlık alanlar”, Latince beyaz kelimesi için kullanılan “albus” sıfatı ve “alba” isminden ileri gelmektedir. Alba beyaz manasında olduğu için, çizilen eski haritalarda latince isimle adlandırılan Kafkasya’daki bu bölge (Albanya) yine Arnavutluk için de aynı latince ismin kullanılması sebebi ile toponimik bir benzerlik gösterir. Balkanlarda yaşayan Arnavut toplumuna dair özellikle bilim ciddiyetine sahip olmayan kimi milliyetçi Sırp yazarlarca Arnavutların doğudan geldiğine vurgu yapılarak manipüle edilen bu mesele esasen coğrafyanın “Albania” olduğunu kabul ederken burada yaşayan Arnavut toplumunun buralı olmadığına dair tezler de sıklıkla dile getirilir. Stefan Duşan’ın unvanında kullandığı “Sırbistan’ın Albanya’nın ve kıyının hükümdarı” ifadesinde geçen “Albania” kelimesinin bölgeye verilen isim olduğu ve milleti kastetmediği, Latince olarak “Beyaz ülke, beyaz yer” şeklinde tanımlanan bir bölgenin adından hareketle onun üzerinde yaşayan bir topluma isim yapıldığı da ortadadır. Aynı durum, aynı Latince isimlendirme ile Kafkasya Albanyası için de söz konusudur ve burada yaşayanlar için de “Albanlar” denmesi yine Latince aynı eksentrik (dış merkezli) tanımlamanın anlam ayrımının yapılmamış olmasından dolayıdır.

¹ A.g.b’den “Tarihi Azerbaycan Devletleri”, Bakü, 2012, s. 64

Dilbilimsel ve Toponimik Açından Meselenin İzahı

Dil ve kültürlerini kaybetmiş ve diğer bir toplumun içerisinde erimiş durumda olsalar da bu halkın kalıntısı olan Udin toplumu halen Dağıstan ve Azerbaycan'da küçük topluluklar halinde yaşamaktadır. Bu ise araştırmacılara Udinlerin kültürlerinin ve dillerinin analiz edilmesi ile bu insanlar ve Arnavutluk ülkesi arasında bir bağın olup olmadığı hakkında bilgi verebilecek bir etno-coğrafi kanıttır. Udin dili ne de Arnavutça arasında bir benzerlik olmadığı gibi iki kültürün de birbirleri ile herhangi bir alakası yoktur. Bu durumda ortadaki ortak "Albania" kelimesinin kökeni tıpkı yukarıda ifade edildiği gibi eksentrik (dış merkezli) bakışla konulmuş bir isimden öte olmamalıdır. Alba kelime manası itibarı ile Latince bir kelimedir. Arnavutça olmadığı gibi, Aghwanca ya da Udince de değildir. Alba, Latince beyaz demektir. Aynı zamanda Şafak, Tan vakti manasına da gelir. Tıpta vücutta renk pigmenti olmamasından kaynaklı "Albinizm" yani beyazlık denilen genetik bozukluk da bu "Alba" kelimesinden adını alan bir biyo genetik arazdır. Öyleyse Latince bu kelime, beyazlıkla alakalı şeylere vurgu için kullanılmaktadır. Alba, karla kaplı bir dağ için söylenebildiği gibi, kireçtaşı bir sıradağ, beyaz bir şehir için de kullanılır. Örneğin Günümüzde Romanya'da bulunan Alba Iulia şehrine Macarların verdiği ad, Giulia Fehervar (Feher beyaz, var ise kale demektir) Almanlar da buraya Weißenburg yani Beyaz Kale denmektedirler. Türkler de buraya Erdel Belgrad'ı demişlerdir. Belgrad ise Sırpçadan Belo-Grad yani beyaz şehir demektir. Bu durumda Alba, Latin kökenden gelen Romenlerin Latince kökenli dilindeki gibi beyaz ile özdeş bir kelimedir. Bu durumda günümüzde Arnavutluk ülkesine tarihte kimlerin Albania dediğine bakmak gerekir. Bu kelimenin nereden geldiğine inerek ülkeyi adlandıranların aynı "Beyaz" tanımını ile bir başka ülkeyi daha adlandıranlarca meydana getirilmiş bu isimlendirme benzerliği, anlamda bir ayrımı şart koşmaktadır. Bu ayrım, literatürde yeteri kadar yer bulmamış ve sıklıkla Arnavut karşıtı çevrelerce de Arnavutları Balkanlar dışında bir bölgeye mal etmek isteyen Sırp merkezli tezlerce özellikle politik amaçlarla dillendirilmiştir. Buna karşın Arnavutlar da Sırp için "Rus Çingenesi" şeklinde reaksiyonel yakıştırmalarda bulunmuşlardır ve her iki toplumun da bilim ciddiyeti dışındaki yazar çizerlerince bu tanımlamalar birçok yerde geçmektedir.

Arnavutlara dair "Alban" adı ve bunun b/v dönüşümü ile Antik Grekçedeki farklılaşması sebebiyle "Alvan" şeklinde okunan "Alvanoı" kelimesi karşımıza çıkmaktadır. Yunancada B harfi için tek bir harf kullanılmaz. "B" yazıldığında bu "V" şeklinde okunur. B harfinin söylenmesi için Yunancada MP harfleri birleşik tek "B" sesi şeklinde okunur ve MP harfleri tek harf kabul edilir. Bu sebepten Alban kelimesi Latin harflerle yazıldığında Yunanca için Alvan şeklinde okunmaktadır. Vasileos yani Kral kelimesi de yine Erken Yunanca yani Antik Yunancadan Latin alfabesine "Basileos" olarak dönüşmüştür. Yunancada "Bulgaristan" demek için de "Vulgaria" kelimesi kullanılmaktadır. Bu bağlamda Alban, Yunancaya Alvanoı şeklinde geçmiştir. Bu kelimenin bu şekilde ilk kullanımını ise tarihte Bizanslılar zikretmiştir. Zikredilen kaynakta Bizans'a başkaldıran Alvanoı kabilelerinden bahsetmektedir. Döneme yakın tarihçi Vranussi, Alvanoı'ler hakkında "Sicilya Normanlarıdır" (Vikingerdir) demiştir. Bu kelimenin Latince eşiti olan ALBANİ ise ortaçağda ayrıca Yabancılar manasına gelmektedir. Antik Coğrafyacı ve Matematikçi Batlamyus olarak da bilinen "Cladius Ptolemius" ise Coğrafya'da Albanoi etnoniminden bahseden ilk yazardır ve halen onun yaptığı isimlendirme sebebi ile ortada bir kavram karmaşası mevcuttur. Batlamyus, Günümüzde Arnavutluk'ta yer alan Kruja şehrini işaret ederek bir İliya kabilesinin yaşadığı şehirden bahsetmiştir. Ancak bu insanların yaşadığı şehre Romalıların verdiği isimle hitap etmiş ve "Albanopolis" demiştir. Alba (N burada bir kaynaştırma harfidir) Polis diye hitap ettiği bu şehrin adının "Beyaz Şehir" olması bir tesadüf değildir. Zira Kruja'nın adı, Osmanlı döneminde de "Akçahisar" idi ve Akça (Beyaz) Hisar (Kale) olmasının sebebi, Kruja'nın tamamı ile kireçtaşı bir zemin üzerinde kurulu olmasıydı. Bulunduğu zemindeki taşlardan müteşekkil kalesi sebebi ile Kruja, doğal olarak rengi ile adlandırılmış ve Beyazlığına vurgu yapılarak Albanopolis olarak nitelendirilmiştir. Albanoi'lardan "Coğrafya" adlı eserin üçüncü kitabında bahsedilir. Bu kitaba göre Albanoi halkı Mat ve Shkumbin arasındaki bölgede yaşayan ve Albanopolis yerleşimini elinde tutan bir halktı. Kruja da tam olarak bu bölgede bulunur ve bu bölgenin karşısındaki İtalya Yarımadasından ve özellikle denizden görünüşünde beyaz dağlar belirlemektedir. Bu durumda Arnavutluk üzerinde "Alba" kelimesinin toponimik bir karşılığı daha bulunmaktadır. Buna rağmen Ptolemius, onların gerçek etnik kimliğine dair bir ipucu vermez ve Albanopolis vatandaşlarının Makedonlar mı İliyalılar mı yoksa Trakyalılar mı olduğunu da açıklamaz. Bu durumda Modern Arnavut ulusuyla kimlikleri ve bağlantıları tartışmalıdır ancak modern Arnavutlarla akraba olduklarına inanılmaktadır, ancak bu da bir kuvvetli varsayımdır ve kesin değildir. Bu sahada yaşayan Arnavutları kastettiği kesin olan ve bu isimde bir milletten bahseden diğer bilgiler de mevcuttur. Albanoi (Αλβανοί) halkından MS 1080 civarında Michael Attalates'in Tarihi'nde bahsedilmektedir. Albanoilerin Konstantinopolis'e karşı isyanı, Bizans tarihinde bu halka dair ilk etnik isimlendirmeyi de tarihlendirir.

Buna rağmen Ptolemius'un fikrine de modern çağlarda karşı çıkmıştır. Büyük Alman tarihçi ve coğrafyacı Konrad Mannert (1756-1834), Ptolemius'un Albanları ve Albanopolis'in yaygın olarak bilinen kanıtlarını bile kabul etmemiştir. Başka hiçbir antik çağ yazarının ne bu insanları ne de şehirlerini tanımadığını ve hatta Roma savaşlarının bile söz konusu bölgede yürütüldüğünden asla bahsedilmediğini belirtir. Bu nedenle Mannert'in görüşüne göre, çok sonraları bazı "Yunan"ların, Arnavutluk'un şu anki adının kökenini belirtmek için aslında Latin bakışlı eserlerdeki Alban kelimesini olduğu gibi alıp B harfini dillerinde dönüştürerek Alvanoı olarak kullandıkları düşünülebilir. Ancak günümüzde Yunanistan'da birine "Alvanoı" veyahut bundan türemiş olan "Alvane" demek, küçük düşürücü ve aşağılayıcı bir hitaptır. Yunan'daki Alvane veyahut Alvanoı kelimesi, sıklıkla ve özellikle "Turkalvanoı" (Türk Arnavutları) şeklindeki telaffuzu ile aslında Türkleşmiş olan Arnavutları kasteder ve Yunan milliyetçiliğinde ve tarihi kaynaklarında Müslüman Arnavutlardan bahsedildiği yerlerde bu şekilde ifade bulur. Buna rağmen Hristiyan Arnavutlar için Alvane veyahut Alvanoı denmez ve Arvanit kelimesi kullanılır. Bu kelimedeki V harfi Latince'deki B'ye dönüştürüldüğünde ise günümüzde Hırvatistan kıyılarında yaşayan küçük ve Katolik bir Arnavut toplumu olan "Arbanasi" toplumu belirir. İtalya'da yaşayan Arberesh halk da yine b harfi ile "Ar(b)eresh" adlandırılan bir toplumdur. Buna rağmen bu halkın kendilerine ne Arbane, ne Arvane, ne Arberesh veya ne de Alvane demediğini ve Shqiptar (Şiptar) dediklerini de belirtmek gerekir.

Kimlik, "Kimsin?" "Ötekin kim?" Ve "Ötekine göre sen kimsin?" soruları ile ifade bulan bir öz kabuldür. "Kimlerdensiniz?" veyahut "ne gillerdensiniz?" soruları ile muhatap olan insanoğlu, buna vereceği cevabı ile karşısındakinin algısında bir kimlik imgesiyle kaydedilir ancak bu kayıt, söylenişi bir diğer dil için zor ya da dilin dönmediği durumlarda farklılaşır. Özellikle dilleri anlaşılmayan topluluklar, kendi milletleri için kullandıkları kelimeleri karşı tarafın anlamaması sebebiyle karşısındaki muhatap tarafından farklı adlandırılmışlardır. Örneğin Aborijin kelimesi Latince "Ab Origin" yani "Öteden, ezelden beri" manasına gelir ve bir bölgede öteden beri yaşayan toplulukları tarif eden bir ifadedir. Roma döneminde Cato'nun "Origines" adlı eserinde İtalya'da yaşayan Yunan halkı tarif ederken de kullanılan bu kelime, İngilizlerin Avustralya'ya gelişlerinde de kullanılmıştır. Benzer şekilde Sahalin Doğal olarak bir bölgedeki halkın kendisini ifade ettiği isim olmadığı ve onlara sonradan takılan bir isim olduğundan hareketle Sahalin Adası Aborijinleri ve Tayvan Aborijinleri şeklindeki tanımlara da rastlanmaktadır. "Aborijin" buna rağmen artık sadece Avustralya ve Torres Adaları yerlilerine verilen bir eksantrik kimliktir ve bir toplumun adı haline gelmiştir. Buna rağmen Avustralya'da da "Aborijin" demek bir toplumu küçük düşüren bir isimlendirme kabul edilmekte ve toplum, kendilerine "Avustralya yerlileri" veyahut "Yerli toplumu" denmesini tercih etmektedir. Kendi dillerinde ise kendilerini "Kuuri" veyahut "Guuri" şeklinde tanımlamalarına rağmen Avustralyalılarca kendilerine "Abo" şeklinde aşağılayıcı lakap takılması realitesi de da söz konusudur ve bu gibi dış merkezli ifadeler, çoğunluğu oluşturan İngiliz yerleşimcilerce en baştan beri dilsel anlaşamamadan dolayı kullanılmamış ve sonrasında da toplumun gerçek adının kullanılmasına hiç gerek duyulmamıştır. Roma toplumunun da kendileri dışındaki toplumlar tarafından "Gypsy, Kıptı, Çingene" şeklinde tanımlanması benzer bir durumdur.

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı şekilde Arnavutlar kendilerini her ne kadar "Şiptar" şeklinde ifade etseler de içerisinde yaşadıkları sahada minör bir toplum olmaları ve tarihte kendilerinden bahsettikleri yazılı eserlerin olmaması veya azlığı veya kendilerinden "başkalarınca bahsedilen" eserlerin çokluğu ve yaygınlığı, bu dış merkezli isimlendirmenin başlıca sebebidir. Bir toplum, kendisini başkalarından önce tanımlayıp, yazılı kaynaklarda andığı ölçüde ismini yaymaya başlar. Eğer bu süreçte geri kalmışsa ya da yazı dili oturmamış ve bir medeniyet kurma (şehirleşme) sürecinde geride kalmışsa eksantrik yani dış merkezli ifade o toplumun kaderidir. Balkanlarda Pomakların da durumu buna benzer şekildedir. "Pomagaçi" yani "yardım edenler" şeklinde tanım bulması yine İslamlaşmış olmaları ve Türklere yardım ettikleri için Hristiyan Bulgarlar veya Türkler tarafından konulmuş bir isim olmalıdır. Ancak bu topluma isim Türkler tarafından konya idi "Yardımcılar" şeklinde adlandırılırdı buna rağmen toplumun adının "Pomagaçi" şeklinde Bulgarca bir kelime olması, bu halka Bulgar merkezli bir isimlendirme olduğunu ve onların adlandırması ile bu toplumun ilk isimlendirmeye tabi tutulduğunu gösterir. Toplumlar, kendileri ile birincil iletişimde bulunan en yakın komşuları tarafından adlandırılırlar. Buna, "Kavram İstasyonlaşması" demek doğru olacaktır. Bunu şu şekilde açıklamak mümkündür:

Birbirleriyle farklı noktalarda bulunan A, B ve C milletlerinden en batıda olanına A diyecek olursak B ortada ve C de en doğuda olanıdır. Bu durumda A milleti ile C milletin birbirini bilmesi B milleti üzerinden gerçekleşeceği için B milletin A ve C milletlerini adlandırması A ve C milletleri için birer zorunluluktur.

A-----B-----C

Pek tabii ki bu varsayım, A ve C milletleri arasındaki tek irtibatın B milleti üzerinden sağlandığı bir transit geçiş ihtimalinde mümkündür. A ve C milletleri eğer denizci milletlerse B milletine gerek kalmayabilir. Yukarıdaki örnekte A milleti Avusturya ve Almanlar iken B milleti Sırp lar ve Bulgarlardır. C ise Türkler olmaktadır. Türklerin Balkanlara ilerlemesinde karşılaştığı Slav toplumların “Almanlar” için kullandığı ve çoğul olan “Nemtsi” kelimesi (sondaki tsi bir çoğul ektir) Türkler tarafından bu kelime Nemçe diye alınmış ve buna ayrıca bir çoğul ek eklenerek “Nemçeliler” şeklinde tanım bulmuştur. Aynı şekilde Sırpça, Boşnakça, Hırvatça ve Bulgarca ’da Viyana için “Beç” kelimesini Türkler yine aynı şekilde almış ve Osmanlı tarihinde Viyana için “Beç” kelimesi kullanılmıştır. Benzer bir realite Arnavutlar için de söz konusudur.

Türkler, aralarında karasal bir bağlantı olmayan Arnavut toplumunu ancak Yunanistan’ı fethettikten sonra tanımışlardır. Daha da erken tarihlerde Türklerin Yunanları tanımadığı dönemlerde “Yunan” kelimesini de Araplardan aldığını ifade etmek gerekir. Zira Arapçada İyon medeniyetinin coğrafyası “İyonya” için kullanılan kelime “İyuniye” (اينونية) şeklindedir. İyonyalı ise “İyunani” yani Yunani olmaktadır. Türklerin yine C noktasında iken ortadaki B noktasındaki Arap toplumu ile temasları yani İslamlaşmaları ve akabinde A noktasındaki Yunanlara dair isimlendirmeyi almaları yine bu “Kavram İstasyonlaşması” ile olmuştur. Bunun akabinde “Yunan” olarak bu toplumu isimlendirecek ve onların üzerinden de yeni bir A noktasını Arnavutların isimlendirmesini alacaktır.

Türkler, Arnavutları da Yunanların ifade ettiği Arvanit kelimesinin biraz bozulmuş hali olan Arnavut adıyla tanımlamışlardır. Bu bağlamda Arnavutlar A, Yunanlar B ve Türkler de C noktasındadır. Benzer bir mesele Türkçede dini terimlerin çoğu için (Namaz, Oruç, Abdest) söz konusudur ve bunlar Arapça değil Farsçadır. Çünkü Türklerin İslam’ı aldıkları coğrafya Araplar değil Arap coğrafyası ile aralarında bulunan İran Coğrafyasıdır. Bu örnekte de A noktası Arabistan, B noktası İran ve C noktası yine Türkler olmaktadır. Bu, coğrafyanın üzerinde yaşayan insanların yatay ve en doğal hareketliliği olan göç, savaş ve ticari ilişkileri içerisinde ortaya çıkan ve bir ara veya orta istasyondan diğerine geçen tanımlama, insanların ve toplumların birbirini tanımlamasına imkân verdiği gibi bazen literatürü gelişmiş olan toplumların birden fazla toplumu aynı ifadeyle “Aborijin” şeklinde veyahut “Albanian” şeklinde ifade etmesine de sebep olmaktadır. Latince bakış ve Latince adlandırma, antik dönemlerin en güçlü İmparatorluğu Roma İmparatorluğunun çok güçlü bir kültür ve literatür zenginliği olmasının tesirinde gelişmiştir. Öyle ki Hazreti İsa’nın Aramice konuşmasına rağmen ilk İncil Yunanca çoğaltılmış ancak sonraları Roma’nın Hristiyanlığı kabulüyle birlikte Latince, özellikle Katolik Hristiyanlığın dili haline gelmiştir. Yani gücü eline alan milletin dili, literatürüyle diğer milletleri tanımlama ve onları kültürel açıdan domine etme özelliğine sahiptir. “Kafkasya Albania’sı” ile “Balkan Albania’sı” arasında Latince adlandırmadan öte hiçbir bağlantı olmamakla birlikte meseleyi dilbilimsel ve genel coğrafi bakış perspektifine sahip olmadan inceleyen ve milliyetçi mesajların etkisinde kalan kimi araştırmacılar “Kafkasya Arnavutları” gibi kelimeleri de hiçbir bilimsel temeli olmadan kullanmışlardır. Kafkasya Albanları’nın Arnavutların ataları kabul edildiği şeklinde tamamen yanlış okumadan kullanılmış parantez içi bilgiler de Türkiye’de konuya dair farklı dillerde incelemeleri okumamış ve farklı örnekleri toponimi teorileri çerçevesinde incelememiş kimseler tarafından yazılmıştır. Yine bu konuda akademik ünvanlı kimi yazarlar belli internet sitelerinde Balkanlardaki Arnavutları bu literatür karmaşasından dolayı Kafkas Albanları’na bağlayıp oradan da Türk Dünyası ve Turan’a yol bularak Arnavutları Türklüğe bağlamakla alakalı yazılar yazmışlardır. Bazıları ise daha da ileri giderek “Alban Türkleri ve Arnavutların Menşei” şeklinde bir yazı ile Latincenin her iki coğrafya için kullandığı aynı isimden hareketle her iki bölgenin birbirinden alakasız halklarını birbirine bağlayıp bunu da Türklüğe bağlayarak izahı bilimsel olarak mümkün olmayan gerçek dışı bir şeyi kaynakça ve alıntılarla bilimsel gibi yazabilmişlerdir.

Haklarında oldukça sınırlı bilgi verilen ve tip, görünüş bilgileri bulunmayan Kafkasya Albanları hakkında coğrafya, tarih ve dil bilimine dair uzmanlığa sahip olmayan kimselerce görüntü tasvirleri bile yapılmıştır. Bu konuda geçen, gerçeklik ve bilimden kopuk ifadeler şu şekildedir:

“Alban Türklerinin bazı özellikleri Kadim Alban Türkleri Turanî bir kavim olup; sağlam bünyeli, güzel çehreli, mütenasip yapılı, özel yaşayışlarında sade ve mütevazı; şahsiyet ve karakter bakımından dürüst; süvarilikte, ok atmada mahir; umumiyetle göçebe, iyi kılıç kullanan, iyi cins at yetiştiren, kısmen de tarımla iştiğâl eden ve dinî inanış yönünden Şamanist idiler. Silâhları umumiyetle yay, ok, zırh, cirit, mızrak ve kılıçtan ibaret olup; çadırlarının kapıları umumiyetle doğuya müteveccih idi”²

Gerçekte ise makalede ifade edildiği üzere Albanlar tarihte ilk Hristiyan olan toplumlardan biri olarak öne çıkmıştır ve şaman kökenlerine dair pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Dahası şamanlık sadece Türklerde değil Fin-Ugor

² Özden, Hilmi, (2019), <https://www.belgeseltarih.com/turan-cografyasinda-balkan-albanyasi-arnavutluk/>

toplumlarında, Asya'nın birçok bölgesinde ve hatta Amerika kıtası ile kısmen Okyanusya'da da örnekleri görülen ve her bölgede oldukça farklılaşan bir inanıştır.

Tartışma ve Sonuç

Arnavutlar ve Kafkasya Albanları gerçekte kendilerine ne Arnavut ne de Alban diyen toplumlardır. Bunların isimlendirmeleri Latin, Yunan ve Türklerce farklı olmuştur. Kafkasya Albanlarının kendilerine ne şekilde hitap ettiklerini maalesef ortada bir literatür bırakmadıkları için bilmek mümkün değildir. Kendileri ile en yakın etno-coğrafi ve etno-linguistik ilişkiye sahip olan Udinler ve onların da kendilerini nasıl adlandırdıkları yukarıda ayrıca açıklanmıştır. Ancak bu toplumun geçmişteki Alban toplumunun bir kalıntısı olduğu ve geçmişteki adlandırmayı günümüze dek taşıyabilecekleri de unutulmamalıdır. Her durumda gerek Kafkasya Güneyinde ve gerekse Balkanlarda erken tarihlerde yazılmış bir ortak “Alban” metni yoktur. Arnavutça yazılı ilk eser 15. Yüzyılla tarihlenirken Albanca diline dair bilinen yazılar, çoğunluğu silik İncil metinleri ile kimi silik taş yazıtlar üzerindedir ve yine Arnavutça ile bir ilgisi bulunmamış ve bu konuda bir ilinti belirten hiçbir çalışma literatürde bulunmamıştır. Her iki bölgedeki toplumun birbiri ile uzaktan ve yakından ilişkileri de yukarıda saydığımız sebepler dahilinde bulunmamaktadır. Bir milletin veya toplumun kökenini belirtmek için bir başka milletin verdiği isimlendirme çoğu kez yanıltıcıdır ve bu çalışmada bunun önemi ve meydana getirdiği örnekler açıklanmıştır. Bu tür yanılgılar ile farklı coğrafyalar üzerinde yaşayan toplumların kökenine yanlış yaklaşmak ve onları farklı yerlere ait olarak gösterip buradan siyasi çıkarımlara gitmek, çoğu kez bilimin siyasi maksatlarla bükülmesine hizmet etmektedir. Arnavutlar ya da kendi deyimleri ile Şiptar Milleti, izole bir dil olan Arnavutça yani “Shqip” konuşmaktadırlar. Bu dil, bilinen hiçbir Hint Avrupa Dili ile akraba değildir ve Hint Avrupa Dil ailesinde tek başına bir daldır. Buna rağmen Kafkasya Dil Ailesi içerisine girdiği düşünülen “Alban Dili” Arnavutça ile de farklı bir dil ailesine sahip olarak yine bir ilintisellik içermemektedir. Bu diller birbirinden kesin olarak farklıdır ve toplumların bir diğerinden geldiğini söylemek, tamamen Latince her ikisi için de “Albania” kullanımından kaynaklı bir karmaşadan türemiştir. Aynı mantıkla Tayvan Aborijinlerinin de Avustralya Aborijinlerine bağlamak ve hatta “Origines” adlı Roma dönemi eserinde belirtilen İtalya Aborijinlerine bağlamak da mümkündür. Milletler ve coğrafyaları analiz edilirken tek başına tarih okumak ve tek başına dilden yola çıkmak yanıltabilir. Süreci tarihi, dilbilimsel ve coğrafi birçok açıdan analiz ederek farklı disiplinlerden değerlendirmekle en sağlıklı çıkarımlar ancak mümkündür. Ne yazık ki insanın tarihi çok eskidir ve yazının icadı ile başlayan literatür tarihi, bu tarihin tamamını kapsamamaktadır. Milliyetçiliğin olmadığı, etnik grupların kendilerini ifade ederken “Biz” dışında farklı kelimeleri nadiren kullandığı dönemlerde Öteki” hakkında yazılan eserler ile sadece “öteki” kavramının isimlendirilişini öğrenmek mümkündür ancak “biz” kelimesini kendi tarihinde kullanmamış olan veyahut kullanmış olsa da günümüze bu yazıtları ulaşmayan kavimlerin kendilerini nasıl adlandırdıklarını da bilmek mümkün değildir. Gerçek olan ise “ötekileri” tek bir kelime ile gruplandırılanların isimlendirme ve tanımlamalarının farklı coğrafyalarda farklı toplumlara birbirine karıştırma sebebi olduğudur. Bu çalışmada da anlatılan ve ortaya konan mesele budur.

Öneriler

Bu tür çalışmaların ardından saha incelemeleri ile geçmişte adından söz ettirmiş olmasına rağmen günümüzde yok olmuş ya da olmak üzere olan topluluklarla alakalı olarak daha fazla yerli çalışma yapılması gerekmektedir. Bunun yanında sadece makaleye konu olan toplumlar değil dünyanın birçok yerindeki Etno-Kültürel topluluklara dair incelemeler çok önemlidir. Zira bunlar yapılmadığı takdirde dilin ve duyuların aldatıcılığı ve birbirine ismi benzeyen kavramların karıştırılarak milli ve gayri milli görüşlü kimselerce bilimsel açıdan etik dışı ve ciddiyetsiz fikirler bilim adına seslendirilebilmektedir. Dünya çapında sayısız coğrafya parçası vardır ve hepsinde varlığını etkin olarak hissettirmek isteyen toplumların en başta bu toplumlara tanımak için zaman, kaynak ve ilgi ayırırlar. Yeryüzünde çok uzak bir kara parçasına dair araştırmaları yapmak için mutlak yeryüzünün gelişkin ekonomilerinde bulunan üniversitelere güvenmek gerekmez. Araştırma insanın olduğu her yerde insan öznesini ilgilendiren her şeyle ilgili yapılabilir. Bu çalışmada ise Türk ve Azerbaycan topraklarında yaşamış bir toplumun Arnavutlarla ilgisinin olmadığı ve kendine özel coğrafyası ve tarihi vurgulandı. Daha detaylı ve görsel yanı daha ağır basan, mezar taşlarını, arkeolojik bulguları ve toplumların geride bıraktıkları eserler ile yazıtları içeren kaynaklar okunarak konuyla ilgili kimseler daha farklı şeyler keşfedebileceklerdir.

Kaynakça

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361. DOI:
- Balcı, A (2005). *Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Tek Ağaç Basım Yayım.
- Barlı, Ö. Bilgili, B. Çelik, S. ve Bayrakçıken, S. (2005). İlköğretim okul öğretmenlerinin motivasyonları: Farklılıkların ve sorunların araştırılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 391-417. DOI:10.20860/ijoses.467606
- Baron, A. R. & Byrne, D. (1988). *Exploring social psychology*. (2nd Ed.).Boston : Allyn and Bacon Inc.
- Başbay, M. ve Ünver, G. Bümen, N. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: Boylamsal bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 345-366. DOI:
- Bieg, S., Backes, S. & Mittag, W. (2011) The role of intrinsic motivation for teaching, teachers' care and autonomy support in students' self-determined motivation. *Journal For Educational Research Online*, 3(1), 122-140. DOI:
- Bishay, A. (1996). Teacher motivation and job satisfaction: A study employing the experience sampling method. *Journal of Undergraduate Sciences*, 3, 147-154. DOI:
- Budak, S. (2005). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Colangelo, N. G. (1997). *Handbook of gifted education*. Allyn and Bacon, MA.
- Jesus, S. & Conboy, J. (2001). A stress management course to prevent teacher distress. *The International Journal of Educational Management*, 15 (3): 131-137. DOI:
- Karasar, N. (2002) *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*.(7. Baskı). Ankara: 3A Araştırma Eğitim,Danışmanlık Ltd. Şti.
- Kasser, T. & Ryan, M. (1996). Further examining the american dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22 (3), 280-287. DOI:
- Ocak, G. (2005). Meslek olarak öğretmenlik. K. Keskinçilic (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (37-85). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Robbins, S. (1994) *Örgütsel Davranışın Temelleri* (Çev: Sevgi Ayşe Öztürk). Eskişehir: ETAM Basım Yayın.
- Sünbül, A. M. (2003). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (3.Baskı) içinde. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

The only place where the sciences of history and geography intersect is the geography on which both history and geographical processes are lived through. These geographies are not always named by their inhabitants. They often take names eccentrically. Nigeria and Albania are examples of this. Not only geographies, but also peoples are often named by another community close to them. Circassians did not choose this name themselves. For them, the word 'Adygea' is the general name of their people. Due to such eccentric naming, source and origin confusions may arise between geographical parts. Connecting the origin of one country to another and doing this only by means of an eccentric name, comes from not knowing the philosophy of the geography and the toponyms of the names given to the geographies and the naming process. Now, Albania is the name of the Albanian country in Latin literature, which has also been translated into English. There is also another Albania named the same as these lands, and this Albania was the region in the Caucasus, between the today's borders of Azerbaijan and Georgia. Since these two parts were given the same Latin name, there have been utopian and even pathetic approaches thinking that one of the two regions might be related to the other and -taking it forward- connecting one to the origin of the other despite the lack of any evidence. None of this is scientific, and the majority of people that are seldomly or never interested in art can believe such things. The 'White mountainous areas' formed by the limestone geography in one and the 'White mountainous areas' formed by the snow-covered areas in the other come from the Latin adjective "albus" used for the word 'white' and the name "alba". Since ignorance of these concepts would allow both the misunderstanding of the origin of a nation and the distortion of history by using geography, and since many untrue articles were written on this subject, it was deemed necessary to explain this issue and to go to the root of misunderstandings and the difference between the two geographies.

In the study, the domestic and foreign literature was scanned, and the linguistic data and examples and findings that affected the confusion about the words Albania and Caucasian Albania in different regions were examined. Among the research areas, in the western Albanian literature, especially in the examinations conducted into Albanian language, no information was found regarding the origin of this country and its people, which refers to the Caucasus and in addition to the fact that Albanian historians do not have the thesis basing their origins here, none of the internationally respected sources have established a relationship between these two geographical parts. 37 different maps showing the historical place of the Caucasus Albania, which is the subject of the research, were matched with the area it covers today via GIS databases, and it was seen that this country is largely above the countries of Azerbaijan and Georgia. It has been seen that there are no scientists who have established a relationship with Albania in the studies related to the subject in Russian and especially in the Soviet period. During the collection of data, different disciplines were used to search the information, in which a link between Albania and Caucasus Albania was sought, in the Albanian literature. No such study has been found. Then, the Soviet (Russian) sources, which include the most intensive researches on the region, were scanned and a tie to Albania was pursued, especially in the encyclopedias of the Soviet period and also in the works about Albania in the archives of Baku University. In this way, it is aimed to establish a cross-correlation and a consistency between the research data. In the case of such backing, the subject of the research would be closed without further investigation. However, this relevance has never been met, and the obscurity and information pollution caused by the data, both on the internet and in the scientific environment, have been analyzed with the help of different disciplines, especially linguistics, with a certainty that will yield results. The data collection tools in the research are the internet, libraries offering remote access, local archives, and libraries. In the research, secondary works on historical and geographical documents, documents on Latin, sources on ethnography, written history, and Byzantine and Roman history were reached, and the samples of the materials that repeat the wrong information in the internet context were also emphasized in a way to show the necessity of the study. In the research, in a wide scientific discipline universe such as History, Archeology, Anthropology, Prehistory, Geography, Linguistics, Ethnography, examples of the information that especially will be needed by Historical Geography were discussed. At the essence of toponymy, linguistic information about the origin of place names was farther taken into account, and their relationship with physical and human geography was emphasize.